

I

Original in doss G/2262
(Del. 17-5-56 keel A 27)

Afschrift.

GOUVERNEUR VAN NEDERLANDS-
NIEUW-GUINEA

Hollandia, 12 mei 1956.

No. 1710/VERTROUWELIJK

Bijlagen: 3 + 5 + 1

Onderwerp: Adviesraden.
=====

(wvsp. stuk
"Aankomst slip"
"Instelling eur.")

A a n
Zijne Excellentie de Minister
van Overzeese Rijksdelen te
's-Gravenhage.

Inf. Res. Stoll. 7-3-56 no. 117/II
(hierachter)

Onder verwijzing naar Uw schrijven van 2 februari
jl. Letter B 5/No.20 NG-Vertr., heb ik de eer Uwer Excel-
lentie afschrift te doen toekomen van de brieven van de
Residenten van Hollandia, de Geelvinkbaai en van West-
Nieuw-Guinea over de adviesraden in hun ressort.

Daaruit moge U blijken, dat in de Geelvinkbaai en
West-Nieuw-Guinea deze aangelegenheid op voorzichtige
wijze is aangevat. In Hollandia evenwel is men direct ont-
spoord, hetgeen mij aanleiding heeft gegeven de Resident
van Hollandia in mijn in copie hierbij gevoegde brief van
heden No. 1711/vertrouwelijk erop te wijzen, dat de Raad
zijn beschouwingen dient te herbeginnen en de daarbij
aangegeven beginselen tot uitgangspunt dient te nemen.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,
w.g. J. Van Baal.

Lierachter

OPGEBOGEN IN
DOSSIER G/2262

Hollandia-Binnen, 7 maart 1956.

No. 151/XI/Vertrouwelijk.

*Bijlage van bij. voor. mng.
12-1-56 no. 1710 tek.
(waarschijnlijk bestelling van...)*

Onderwerp: Instelling van adviesraden.

Bijlagen: 5 *(Bijlage open
aan openbare)*

Referte Uw schrijven dd. 28 februari 1956 No. 729/
Vertr./Spoed heb ik de eer U HoogEdelGestrenge beleefd mede
te delen, dat de Adviserende Hollandia-Raad in november,
december, januari en februari j.l. heeft vergaderd.

Van het op deze vergaderingen behandelde moge U blij-
ken uit de bijgevoegde Nota's (2) en Notulen (3).

Er wordt serieus naar gestreefd om nog in de loop van
1956 een advies uit te kunnen brengen aan Z.E. de Gouver-
neur betreffende de eventuele instelling van een raad voor
een autonome Hollandia-gemeenschap (stadsgemeente?). De
inzichten van de Adviesraad terzake beginnen, zoals U uit
de stukken kunt opmaken, bereids vorm aan te nemen. Hier-
mede is uiteraard niets gezegd omtrent de mogelijkheid of
de wenselijkheid van verwezenlijking der te verwachten
voorstellen. De Adviserende Hollandia-Raad heeft in deze
de taak gesteld gekregen om de Gouverneur t.z.t. haar in-
zichten en advies terzake te verlenen en deze taak hoopt
zij binnen een redelijke tijd te volbrengen.

Van de Notulen der komende vergaderingen en van de
binnengekomen Nota's en andere stukken, de Raad betreffende,
zullen U in den vervolge geregeld exemplaren worden toege-
zonden.

Mijn bemoeienissen als Voorzitter beperken zich tot
leiding van de vergaderingen, waarbij getracht wordt de
discussies z.v.m. te bepalen bij de in behandeling zijnde
zakelijke onderwerpen. Waar de raadsleden hun taak serieus
blijken op te vatten en zich bewust blijken te zijn van
de vele moeilijkheden welke de vorming van een autonome
stadsgemeente aankleven, terwijl tevens bij hen allen zeer
sterk de wens leeft om dit doel toch te bereiken, is mijn
taak als voorzitter in het algemeen zeer zeker wel een dank-
bare; er kan evenwel niet voorkomen worden, dat de leden
ook zaken ter sprake brengen, die niet zozeer de taak van
de Raad betreffen als wel de wijze waarop de Raad deze taak
zal vervullen. De kwestie van een secretaris b.v. (de Raad,
op voorstel van Mr. de Rijke is er voor geporteerd om Mr.
Dutry van Haeften hiermede te belasten, waar evenwel de
Algemeen Secretaris tegen was en waar ook Z.E. de Gouverneur
niet voor is) en de toekenning van vacatie-gelden aan de
niet-ambtelijke leden (waar n.m.m. toch wel veel voor te
zeggen valt) plaatsen de voorzitter in een minder prettige
situatie, aangezien ik terzake geen definitieve uitspraken
kan doen zonder voorafgaande ruggespraak met de Secretaris
of met Z.E. de Gouverneur.

-Als-

OPGEBORGEN IN
DOSSIER G/2262

*Bijlagen of notulen
debeten in mijn dossier*

Als een zeer onaangename situatie wordt ook gevoeld het feit, dat de Voorzitter nog niet geautoriseerd is tot het doen van uitgaven t.b.v. de Raad (transportkosten leden, vergoeding voor een tolk, betaling van consumptie (koffie) tijdens de vergaderingen en event. vacatie-gelden voor niet-ambtelijke leden).

Het werken met een raad is voor mij iets geheel nieuws en ik ben er mij dan ook wel van bewust dat ik terzake nog heel wat routine zal moeten opdoen. In het algemeen kan ik wel zeggen, dat de mij opgelegde taak van voorzitter mij niet gemakkelijk valt, mij eigenlijk minder "ligt", doch dat deze taak door de getoonde serieuze belangstelling der leden wel enigszins vergemakkelijkt wordt.

En, zoals de zaken thans staan, meen ik wel te mogen constateren dat de raad haar bruikbaarheid tot op heden zeker bewezen heeft en zich tot nu toe behoorlijk van haar taak gekweten heeft.

De Resident van Hollandia,

Sj. van der Goot.

Aan de Gouvernements-
secretaris (3 x),
te
HOLLANDIA-BINNEN.

Handwritten notes at top right of page.

1956.-

VERTROUWELIJK

A R N :

De Resident van Hollandia

te

Adviesraad Hollandia.

HOLLANDIA - SURINAM

Met bezorgtheid heb ik kennis genomen van de gang van zaken bij de adviesraad Hollandia, zoals die blijkt uit de stukken gevoegd bij Uw schrijven van 7 maart 1956 No. 154/XI/vertrouwelijk.

Gelijk U bekend dient aan deze adviesraden tot leidraad het memorandum getiteld: "Enige beschouwingen over de instelling van Raden op Siouw-Guinea", dat gevoegd was bij mijn schrijven van 23 september 1954 No. 4143/Vertrouwelijk. Daarin staat met zoveel woorden te lezen, dat een parallel met de benoedienis der Indische stadsgemeenteraden beter vermeden kan worden. Aan deze stadsgemeenteraden waren een groot aantal zaken in medebewind toevertrouwd.

Ma over dat medebewind uit een oogpunt van financiële organisatie bezwaar te hebben gemaakt, vervolgt de nota: "Daarentoven besluit het verlenen van medebewind hier op nog veel ernstiger bezwaren. Men kan de zorg voor wegen, huizen, gezondheidszorg en onderwijs hier niet overdragen zonder tegelijk de daarmee belaste centrale organen 'hun inhoud te ontnemen. Dit een oogpunt van organisatie en financieel beheer ware dit volkomen onverantwoord. In dit kleine bestel zal men die lokale taak dan ook in kleinere dingen moeten vinden en wel met name in het sociale vlak voor gelegenheden voor sport en ontspanning, plantsoenen, openbaar transport, pasarwezen en (vrijwillige) brandweer. Dit is een slechts zeer beperkte taak, maar tevens één, die tenvolle de openbare belangstelling geniet. Voor de behartiging van deze beperkte taak zou aan de gemeente de bereidheid kunnen worden verleend door middel van een streng gelimiteerde belastingheffing in eigen middelen te voorzien. Men zou daarbij kunnen denken aan verlening van het recht opcenten te heffen op de inkomstenbelasting met, op de gedachten te bepalen, een minimum van 2.0-50 en een maximum van 5 tot 10% van de aanslag".

Van deze gedachtengang is in de door U geleide beraadslagingen niets te bespeuren. Integendeel is van stonde aan een parallel van de Indische stadsgemeenteraad ontwikkeld, waarbij mij niet blijkt, dat van Uw zijde zulke is tegengehouden en de Raad is gewozen op de afgebakende taak hem toegedacht in deze leidraad.

Het wil mij voorkomen, dat het noodzakelijk zal zijn de Raad geheel te laten herbegripen en deze eerst duidelijk te maken wat de bedoeling wel en wat de bedoeling niet is. Hierover hoerst bij de Raad een fundamenteel misverstand. Dit blijkt ook wel uit het debat, dat gevoerd is over de vraag of de heer Jonasse het woord mocht voeren of niet en over de vraag of U al dan niet bevoegd bent een verslag vast te stellen.

OPGEBORGEN IN
BOSSIER G 122

In...

Handwritten notes in left margin.

In een Adviesraad, waarvan alleen bepaald is dat de leiding van de vergaderingen bij de voorzitter berust en dat de voorzitter de besluiten van de Raad ter kennis van de Gouverneur brengt onder mededeling van de belangrijkste overwegingen, is het duidelijk, dat zowel het verlenen van het woord als het opnemen van schriftelijke stukken uitsluitend de verantwoording van de voorzitter is.

Ook zou men, ware de meer genoemde leiddraad de Raad voorgehouden, niet gekomen zijn tot plannen tot instelling van een college van burgemeester en wethouders, van een gemeentesecretaris, e.d. Wellicht echter zou men zich dan wel geconcentreerd hebben met zaken van gemeenschappelijk belang als de behoefte aan een zwembad of dgl.

Ik nodig U derhalve uit de Raad zijn beperkte taak duidelijk te maken en deze mede te delen, dat voorstellen als thans overwogen niet aanvaardbaar zijn en terzijde gelegd zullen worden. I.o.a. kan de Raad ook duidelijk zijn uit hetgeen in de Tweede Kamer over deze activiteiten is opgemerkt. Daarbij zou gesteld kunnen worden, dat een taak als de Raad zich thans toedenkt binnen het kleine bestel van Nieuw-Guinea een totale uitholling zou brengen van de functies der centrale Overheid en op deze manier de geprojecteerde lokale Raad de plaats zou doen usurperen van een Nieuw-Guinea Raad of hetgeen daarvoor in de plaats gesteld zou kunnen worden.

Ik heb er geen bezwaar tegen wanneer U daarbij de Raad mededeelt dat de vraag op welke wijze een substituut voor een Nieuw-Guinea Raad gevonden zou kunnen worden ernstige aandacht heeft. Dit zou er tenoer toe kunnen leiden dat de Raad zich oecupeert met hetgeen met eigen zeer beperkte middelen zou kunnen worden bereikt op typisch sociaal en lokaal terrein.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,

J. VAN BAAL.

Heer van Beuge.

OPGEBORGEN IN
DOSSIER G. 12262

N.a.v. de voorliggende brief van de Gouverneur van 12 mei j.l. en van de daarbij gevoegde stukken moge het volgende worden opgemerkt;

1. aangaande de taak, de "ontsporing" en het herbeginnen van de Adviesraad voor Hollandia :

Het is met de taak welke aan de Adviesraden werd toebedeeld wel zeer eigenaardig toegegaan. Het lijkt goed i.v.m. het verwijt van de Gouverneur aan de Resident van Hollandia dat hij als voorzitter van de Adviesraad van de hoofdstad de gewraakte ontwikkeling niet heeft tegengehouden, even in het kort de gang van zaken te memoreren:

- A. gestart werd met het memorandum dat gevoegd was bij de brief van de Gouverneur van 23 sept. 1954. In het memorandum wordt een uiteenzetting gegeven over de taken welke mogelijkerwijs door een toekomstige zelfstandige gemeenschap kunnen worden vervuld en welke alle binnen een "kleinbestel" zouden moeten liggen. Zowel de toekomstige zelfstandige gemeenschappen met een stedelijk- als die met een landelijk karakter zouden over eigen geldmiddelen moeten beschikken. De gedachte dat de centrale Overheid op ruime schaal financiële steun verleent wordt afgewezen. Voor de steden wrdt gedacht aan een voorziening in eigen geldmiddelen middels een streng gelimiteerde belastingheffing. (opcenten op de inkomstenbelasting)
- B. in de vergadering van de Raad van Diensthoofden van 22 juli 1955 onderstreepte de Gouverneur dat de raden (in feite de toekomstige gemeenschappen) niet financieel op de Overheid zullen mogen steunen en dat de in het Memorandum gegeven taakopsomming niet limitatief was.
- C. bij Gouverneursbesluit van 9 aug. volgt dan de instelling van de Adviesraden met de bekende ruime taakomschrijving.

Op de onder C. bedoelde taakomschrijving werd van de zijde van dit ministerie ernstige critiek geleverd, waarop geantwoord werd:
"Ongetwijfeld zal de taakopdracht de capaciteiten van de betrokkenen wel eens te boven gaan, doch het voordeel wordt bereikt, dat, wanneer uiteindelijk besloten zou worden tot de instelling van zelfstandige gemeenschappen op de voet van artikel 122 der Bewindsregeling, beschikt wordt over uit de samenleving voortgekomen wensen en adviezen, zowel rijp als groen, die van constructieve betekenis kunnen kunnen zijn.

Wat nu het Memorandum betreft: al dadelijk kan n.h.v. worden gesteld dat de daarin aangegeven doelen ruimschoots worden overkoepeld door de taakomschrijving vervat in de instellingsbesluiten. Dit op zich is al een vreemde figuur, ~~wat met de ene hand gegeven wordt, wordt met de andere hand weer teruggenomen.~~

Voor wat betreft de Adviesraad van Hollandia is het mij

6.
mij bekend (de 1e. vergadering heb ik bijgewoond) dat niet op behoorlijke wijze de inhoud van het memorandum aan de leden is medegedeeld. Weliswaar is het een ambtelijk stuk, doch i.v.m. de waarde welke er aan wordt toegekend doet het toch vreemd aan dat volstaan werd met voorlezing door de Resident. E.e.a. werd verwerkt in de installatierede van de Resident, doch er tussen door gaf deze functionaris er zijn eigen mening omtrent te kennen, hetgeen zo verwarrend werkte dat hem door de vergadering werd verzocht mede te willen delen waar hij nu het memorandum voorlas en waar hij zijn eigen opinie weergaf. De herkomst van het stuk kwam niet duidelijk naar voren en al evenmin welke waarde er naast de schriftelijk gegeven taakomschrijving aan moest worden toegekend. De Gouverneur schrijft dat de Heren Brandenburg van der Gronde en de Rijke wel wisten in welke richting de gedachten gingen, dit moge zo zijn, doch betwijfeld wordt dat ook de andere leden deze kennis al bezaten. Naar verteld werd was er zelfs een lid dat nimmer van het instituut "Adviesraden" had gehoord en welk lid tot zijn verwondering bij terugkomst van een dienstreis van vrienden vernam tot lid van dit college te zijn aangewezen.

Aan de technische voorbereiding heeft nog al wat ontbroken. Dat er een tolk moest komen, en dat er een behoorlijk verslag diende te worden opgemaakt van wat er in de vergaderingen werd besproken, viel lang van te voren te bezien. Met de regeling van deze kwesties was men rijkelijk laat en ook thans weer is het rijkelijk laat om nog te pogen de richting der besprekingen om te buigen. De Gouverneur wil zelfs de Raad geheel laten herbeginnen; m.i. zal daar wel niet veel van terecht komen. Het zou geen verwondering behoeven te wekken indien de leden verwezen naar hun instructie en het verder aan de Gouverneur overlieten om al dan niet gebruik te maken van hun advies. Overigens heeft men dan thans hier inderdaad adviezen en wensen, "uit de samenleving voortgekomen, zowel rijp als groen." Dat ze van geen enkele constructieve betekenis zijn, zou ik niet durven stellen. Het komt, alleen reeds uit psychologisch opzicht, minder verstandig voor om de Raad mede te delen, dat "voorstellen als thans overwogen worden niet aanvaardbaar zijn en ter zijde zullen worden gelegd."

Wat thans de voorlopige conclusies van de Adviesraad van Hollandia m.b.t. de toekomstige taken van de in te stellen zelfstandige gemeenschappen betreft, werden de volgende taken voor de zelfstandige gemeenschap unaniem mogelijk en wenselijk geacht:

1. gemeenteraad met college van burgemeester en wethouders.
2. bevolkingsregistratie en burgerlijke stand.
3. gemeentebegroting, -belastingen en gemeenteontvangers.
4. marktwezen.
5. slachthuis.
6. exploitatie van het luchthavenstationsgebouw.
7. reinigingsdienst.
8. onderhoud van wegen binnen de gemeentegrenzen.
9. begraafplaatsen.
10. brandweer.
11. armenzorg.
12. maatschappelijk hulpbetoon.
13. in de toekomst beroepskeuze.
14. zorg voor ontspanning.

Geen uitspraken zijn in de notulen verwerkt omtrent: "Algemene zaken" en waterleidingbedrijf. (Volgens "En hier is het nieuws" zou de laatstgenoemde taak aanvaard zijn.)

Van een gemeentelijke functionaris voor Wetg. en Juridische zaken was slechts de Heer de Rijke een voorstander,

7/7
af
* is dit maar gericht naar de
de financiële en personeel
consequenties.

voorstander, niet de Voorzitter.

Of de preventieve politiek een gemeentelijk apparaat moet worden zou de Raad nog overwegen.

Over de busdienst schijnt nog geen besluit genomen te zijn, de Voorzitter was er tegen, de Heren de Rijke en de Hertog er voor.

Naar het oordeel van de voorzitter is het behartigen van Grondzaken geen taak voor de toekomstige gemeente, e.e.a. is nog bij de Raad in overweging.

De Voorzitter, en de Heer de Hertog opponeerden tegen de acceptatie door de Raad van het Electriciteitswezen.

Indien de in de vorige alinea opgesomde taken uiteindelijk niet aan de zelfstandige gemeenschap worden toegewezen, dan behoeft dit voor de Adviesraad geen grote deceptie te zijn, waar er immers reeds in haar midden geen eenstemmigheid over bestond.

Voor wat betreft de taken die unaniem aanvaard werden: vele zijn hiervan inderdaad wellicht wel over te nemen, zo bv. de no's 4, 6, 7, 9 t.m. 14. Weliswaar zal ook bij deze kleine taken nog overwogen moeten worden of er geen nodeloze en kostbare doublures ontstaan, doch in principe lijken ze wel nadere overweging waard.

Voor wat betreft de instelling van een gemeenteraad met een college van burgemeester en wethouders: dit klinkt erg duur doch de toekomstige zelfstandige gemeenschap zal toch een eigen gezagsorgaan niet kunnen ontberen. Ook iets als een secretarie, een coördinerend bureautje waarover ook de verzorging van de financiële zaken kan lopen, zal er wel moeten komen.

De zorg voor het onderhoud der wegen lijkt inderdaad te hoog gegrepen, het zou een kostbare doublure met "Waterstaat en Opbouw" worden.

*dan, maar
in een
andere*

beside.

*Ben ik het niet mee
over eens, maar hij
heeft wel maar
niet normaal te
veel moeite
en theoretische
dit die eerst
een vertoer toekomst
komt
ligt hem*

Indien de resultaten zo eens overzien worden, dan komt het dzz. voor dat de ontsporing nogal meevalt. Weliswaar staat de Adviesraad duidelijk een "echte" gemeentete voor ogen, doch vele van haar voorlopige adviezen vooral ook omtrent de verkiezing en de verkiesbaarheid van de leden, de geldmiddelen en de grensbepaling) zijn nauwgezette overweging waard. N.h.v. kan nog veel worden bereikt, doch niet door de Raad zonder meer aan te zeggen maar geheel opnieuw te beginnen.

Opgemerkt moge worden dat er dzz. niet geheel mee kan worden ingestemd indien a priori wordt gesteld dat in geen geval van de zijde der Centrale Overheid enige financiële steun wordt verleend. N.h.v. is de commissie Hinnen-de Rijke-de Hertog en met haar de Adviesraad, terecht van oordeel dat een bijdrageregeling in het gemeentelijk deficit onvermijdelijk is. De omvang der bijdrage kan dan nog in het licht van de verantwoordelijkheid die de lokale gemeenschap kan dragen bekeken worden. Criterium behoort n.h.v. te zijn: of de taken die de gemeentewil verrichten inderdaad verricht moeten worden, door haar verricht moeten worden en kunnen worden. De algemene lijn der ontwikkeling zal hierin een woord meespreken. Aangetekend moge worden dat het zeer wel mogelijk lijkt dat in een lokaal bestel vele zaken veel soepeler geregeld kunnen worden dan in het centrale vlak en dat de gemeentebegroting verhoudingsgewijs minder virementen te zien zal geven dan de landelijke.

*in de
daar
vrij
Overheid
zorg*

3. Aan de Adviesraden voor de onderafdelingen Japen en Schouteneilanden werd de taak opgedragen van beschouwing en raad te willen dienen nopens :
  - a. de organisatie van territoriale dorpsgemeenschappen binnen het gebied van de Raad en de inrichting van hun bestuur.
  - b. de vorming van een zelfstandige gemeenschap op de voet van art. 124 van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea, voor het zelfde gebied als onder a. bedoeld, onder overlegging van voorstellen inzake :
    1. de samenstelling van de Raad, welke die gemeenschap bestuurt en de verkiezing of benoeming van zijn leden.
    2. de taken welke aan die gemeenschappen kunnen worden opgedragen en de wijze, waarop de kosten, verbonden aan de uitvoering van die taken uit eigen geldmiddelen kunnen worden bestreden.

In zijn memorandum van 23 sept. 1954 somt de Gouverneur een aantal taken op die de gemeenschappen -met een landelijk karakter zouden kunnen gaan vervullen. (gebouwen voor scholen, voor poliklinieken, goerowoningen, prauwensteigers, vliegveldjes, voetpaden, bestrijding alang-alang branden, klapper- en houtaanplant.)

Resident Veldkamp knoopt in een schrijven van 16 mei 1955 no. 364-Vertr. (zie doss. G 12262) bij het memorandum aan. Hij breekt een lans voor regeling van bovenaf; de toekomstige zelfstandige gemeenschappen moeten de zaken gaan behartigen welke binnen de sfeer der dorpsgemeenschappen liggen en daartoe regelende bevoegdheden krijgen. Z.g. dorpsraden, dorpscolleges, zouden slechts een uitvoerende taak dienen te hebben. In een brief van 3 maart 1956, no. 97-Vertr., zegt de Resident: "... is het mijn bedoeling het daarheen te leiden dat de te vormen ~~zelfstandige~~ streekgemeenschap in de allereerste plaats de verzorging krijgt opgedragen van hetgeen gemeenlijk met dorpsbelangen wordt aangeduid. Hierbij denk ik aan de op de dorpen rustende verplichting op het punt van bouw van scholen en onderwijzerswoningen, bouw van poliklinieken, kampongverzorgsters van de kindersterfbestrijding. Voorts aan regelingen ten aanzien van kampongonderhoud, onderhoud van kampongwegen en steigers #. e. d.

De vraag rijst welke taak er nu zal overblijven voor de territoriale ^{no. 1}gemeenschappen en of deze gemeenschappen überhaupt in deze constellatie nog recht van ~~bestaan~~ bestaan hebben naast de geprojecteerde zelfstandige gemeenschap. Ter zake zou aan de Gouverneur om inlichtingen kunnen worden verzocht.

Slechts van de vergaderingen van de Adviesraad van Hollandia werden tot dusverre notulen ontvangen.

31/5/56

MEMORANDUM
MIN. VAN OVERZEESE RIJKSDELEN

VAN: *H. G. Verhooff*

AAN: *Heren Van Bunge*

De brief van de Eouw. d.d. 12 mei jl. met daarbij toegeronden bescheiden over adviserende raden geven aanleiding tot een aantal opmerkingen en beschouwingen in de bijgevoegde nota, opgesteld door Van de Jong.

N. h. v. zou de inhoud, voorzover nodig, kunnen worden verwerkt in een brief aan de Eouwenaar en hem tevens mag eens kunnen worden gebracht om regelmatig vaststelling van de verslagen, ook van de vergaderingen der andere adviesraden.